

KOKKUVÖTTEV HINNANG 2017. AASTA TEGEVUSKAVA TÄITMISELE

Valitsemisala nimetus: Välisministeerium

Tulemusvaldkond: Välispoliitika ja välissuhtlemine

Üldeesmärk: Eesti julgeoleku ja heaolu kasvu kindlustamine. Eesti rahvusvahelise mõju suurendamine ning inimõiguste, põhivabaduste ja julgeoleku edendamine maailmas.

1. Valdkonna lühianalüüs

Positiivsed suundumused eesmärkide ja alaeesmärkide täitmise dünaamikas:

- EL Nõukogu eesistumine oli tulemuslik ja edukas.
- Muutuvas julgeolekuolukorras tegutseti operatiivselt ja mõjusalt. NATO tippkohtumiste otsuseid viiakse ellu.
- Kriisidele Euroopas ja kaugemal reageeriti kiirelt ja efektiivselt.
- Eesti kodanikud on kaitstud, neile osutatakse abi kiiresti ja kvaliteetselt.
- Kasvas eksporti ja investeringuid toetavate tegevuste arv.
- Eesti on hinnatud arengukoostöö partner.
- Eesti on saavutanud usaldusväärse kuvandi inimõiguste ja põhivabaduste edendajana.

Olulisemad väljakutsed, millega tuleb tegeleda:

- Pingeline ja muutuv julgeolekukeskkond.
- Rändevood.
- Küberohud.
- EL sisearengud ja Brexit, nende mõju välispoliitikale.
- EL järgmine mitmeaastane finantsraamistik (MFF 2020+).
- Ettevõtjate paremad võimalused globaalses konkurentsivõimelises keskkonnas.
- ÜRO julgeolekunõukogu mittealalise liikme kampaania edukas lõpetamine.

2. Tulemuste analüüs

Julgeoleku kindlustamiseks tehtavate tegevuste tulemusena kinnistus liitlaste pikaajaline kohalolu meie piirkonnas, süvenes koostöö peamiste partnerite ja liitlastega. Viidi ellu NATO Varssavi ja Brüsseli tippkohtumise õiglasema koormajagamise otsuseid ning tugevdati EL-USA koostööd. Jätkus tegevus ISILi-vastases koalitsioonis. Osaleti ÜRO, EL ja NATO missioonidel. Kuulumist NATOsse pooldas 2017. aasta oktoobris 74% elanikkonnast.

EL-is käivitati Eesti eesistumise ajal alaline struktureeritud koostöö (PESCO); Eesti juhtimisel võeti vastu kaitsefondiga seotud kaitseotstarbeliste toodete ja tehnoloogiate arendamist (EDIDP) võimaldav regulatsioon; muudeti Rahu ja stabiilsuse instrumendi (IcSP) määruse mandaat, mis võimaldab partnerriike rahaliselt toetada; viidi sisuliselt lõpule operatsioonide ühiste kulude rahastamise haldamise Athena mehhanismi ülevaatus. Juhtisime mitteametlikku hübriidohtude eesistujariigi sõprade töörühma ja aitasime kaasa EL-NATO koostöö tugevdamisele ja süvendamisele. Eesistujana toetasime ambitsioonikat julgeoleku- ja kaitsepoliitikat, mille üheks komponendiks on EL tsiviilse kriisiohje instrumendi arendamine.

Jätkasime EL sanktsioonipoliitika arendamist, eesistumise ajal töötasime välja EL sanktsiooniveebi ehk veebipõhise inforakenduse sanctionsmap.eu, mille haldamisega Euroopa Komisjon edasi tegeleb. Kübervaldkonnas korraldati Tallinnas EuroDig konverents, jätkus töö ÜRO riiklike kübereksperptide rühma (GGE) liikmena.

Eestil on 34 saatkonda, 7 alalist esindust rahvusvaheliste organisatsioonide juures, 2 peakonsulaati, 1 talitus ja 201 aukonsulit 87 riigis. 2017. aastal lõpetas tegevuse suursaatkond Brasiilias. Rahvusvahelistele tsiviilmissioonidele lähetatud ekspertide arv oli 16. Valitsus otsustas eraldada lisaraha Washingtoni saatkonda lisadiplomaadi lähetamiseks, kes alustas tööd 1. jaanuaril 2018.

Majanduse valdkonnas kasvas eksporti ja investeerimist soodustavate ürituste osa. Välisministeerium ja välisesindused osalesid või korraldasid kokku 73 ärimissiooni, nende hulgas 10 välisvisiiti riigijuhi või valitsuse liikme tasemel: Soome, Nigeeriasse ja Benini, LAVi, Šveitsi, Prantsusmaale, USA-sse, Iisraeli, Gruusiasse ning EL-Aafrika Liidu tippkohtumisele ja Ghanasse. Koostöös Kaubandus-Tööstuskojaga korraldati ettevõtjatele Ladina-Ameerika turge ja ärivõimalusi tutvustav foorum ning Majandus-Kommunikatsiooniministeeriumiga väliskaubanduse ümarlaud. Jõustus EL kaubandusleping Kanadaga. Eesti on üha aktiivsem OECD liige. Ettevõtlus- ja majandusalaste päringutele vastati 2030 korral.

Eesti isikute kaitse valdkonnas oli konsulaarabi juhtumistest kõige olulisemaks India laevakaitsjate kaasuse lõppemine, samuti Afganistanis aset leidnud Eesti kodaniku kinnipidamise kaasus. Konsulaarabiga seotud toiminguid tehti 1 348, neist aukonsulite vahendusel 237. See tähendab, et iga päev sai alguse 3 kuni 4 uut konsulaarabi juhtumit, lõviosa juhtumistest (69%) on seotud reisidokumendi kaotusega, mida väljastati 931. Võrreldes eelmise aastaga oli tegemist 18% kasvuga, mille põhjuseks võib olla tugevdatud piirikontroll seoses EL Nõukogu eesistumisega.

Jätkub Eesti kodanikele viisavaba pääsu taotlemine enamatesse riikidesse. Eesti kodanikud saavad viisavabalt reisida 122 riiki ning 21 Euroopa Liidu liikmesriigi ülemeremaale ja -territooriumile. Täiustatakse reisihoiatuste andmise korda ja reisiharjumusi kujundavat ennetustegevust. Kodanike registreerimine kasvas võrreldes eelmise aastaga 6,7%. Kooliloengutes osales aasta jooksul ligi 500 õpilast. Facebooki veebikonsuli järgijate arv tõusis 7 100 jälgijani.

Konsulaartoimingute maht kasvas võrreldes eelnenud aastaga ligi 10% (kokku 91 702 toimingut). Kasvust absoluutse enamuse moodustasid e-residendile digitaalse isikutunnistuse väljastamine, mida väljastati 5 346 võrra rohkem kui 2016. aastal. Aukonsulite osa kõigist konsulaartoimingutest oli 6 879 toimingut. Võeti vastu 144 578 viisataotlust, mida on 15% rohkem kui 2016. aastal. 2017. aasta oli esimene aasta pärast 2013. aastat, mil viisataotluste arv võrdluses eelnenud aastaga kasvas.

Arendati aukonsulite võrgustikku, Eestil on 201 aukonsulit 87 riigis.

Eesti mõjukuse ja hea maine valdkonnas jätkus Eesti kampaania ÜRO Julgeolekunõukogu mitteamalaliseks liikmeks saamise nimel, kasvas toetuste arv Eesti kandidatuurile. Eesti oli edukas ÜRO 2. komitee president ning 1. komitee asepresident, kuulub naiste staatuse komisjoni (CSW) bürosse olles 2017-2019 büroo asepresident. 2017. aastaga lõppes Eesti liikmelisus UNESCO täitevkoos ning seoses EL eesistumisega oli Eestil EL koordinaator UNESCOs. Korraldati 10. EuroDIGi konverents Tallinnas – Euroopa regionaalse internetivalitsemise foorum valitsuste, erasektori ja

vabaühenduste esindajatele. Teistest rahvusvahelistest initsiatiividest jätkati tööd Demokraatiate ühenduse juhtnõukogu liikmena ning Avatud Valitsemise Partnerluse raames. Eesti on osalenud Euroopa Demokraatiarahastu (EED) täitevnõukogus alates selle loomisest 2013. aastal. Samuti on Eesti tegus Internetivabaduse koalitsiooni (FOC) tuumikgrupi liige ja kuulub strateegilist sisereformi väljatöötavasse tööühmaga.

Kinnistus Eesti hea maine ja laienes Eesti sõprade võrgustik. Eesti kuvandi kindlaks osaks on saanud e-valitsemine, e-demokraatia ja küberturvalisus. Ajakirjanike visiite toimus 74, mille tulemusena ilmusid Eesti positiivset kuvandit võimendavaid kajastused erinevates väljaannetes ja telekanalites Saksamaal, Itaalias, USAs, Prantsusmaal jm. Suurim visiit toimus „100 sõbra projekti“ raames, mis jääb viimaseks sellelaadseks. Aastatel 2014-2017 osales neil õppereisidel kokku 96 noort ajakirjanikku 33 riigist. Välisesinduste kaasfinantseerimisel toimus 119 kultuurisündmust 46 riigis. Korraldasime ja toetasime Eesti eesistumist EL Nõukogus märkivaid sündmuseid (39 projekti). Elav kultuuridiplomaatia aitas kaasa Eesti tuntusele ja heale mainele ÜROs, UNESCOs ja teistes rahvusvahelistes organisatsioonides.

Demokraatia, inimõiguste, õigusriigi põhimõtete ja majandusvabaduste valdkonnas täheldatava väärtuspõhise poliitika kahanemisel on Eesti veelgi enam rõhutanud väärtustel põhineva maailma ja rahvusvahelisest normidest kinnipidamise vajadust. EL Nõukogu eesistumisel seisis Eesti EL ühise inimõiguste poliitika rakendamise eest rahvusvahelistes organisatsioonides. Jätkati aktiivset tööd Demokraatiate ühenduse juhtnõukogu liikmena ja Avatud Valitsemise Partnerluse raames. Eesti osaleb Euroopa Demokraatiarahastu (EED) täitevnõukogu tegevuses toetades Idapartnerluse vabaühenduste tegevusi ja meedia kirjaoskuse kasvatamist. Jätkatakse panustamist USA *Lifeline*'i initsiatiivi ja *Digital Defenders Partnership*'i, mis toetavad laiemalt sõna- ja arvamussvabaduse eest seisvaid kodanikuühendusi. Eesti kuulub Internetivabaduse koalitsiooni (FOC) tuumikgruppi ja strateegilist sisereformi väljatöötavasse tööühmaga.

Edendasime Euroopa julgeolekukorralduse ja rahvusvahelise õiguse aluspõhimõtteid, hoidsime EL poliitilises päevakorras esiplaanil idapartnerlust. Toetasime Idapartnereid arengukoostöö- ja humanitaarabi vahenditest ligi 5,8 miljoni euro ulatuses.

Arengukoostööks ja humanitaarabiks kasutati kokku 11,9 miljonit eurot, jooksvalt oli käigus 160-170 projekti. Humanitaarabiks eraldati 3,4 miljonit eurot, mis suunati vajaduspõhiselt peamiselt Ukraina ja Süüria humanitaarkriisi leevendamiseks. Süüria kriisis toetasime sõjapõgenikke Süüria naaberriikides Jordaanias, Liibanonis ja Türgis. Jätkus toetus ÜRO Palestiina pagulaste abiorganisatsiooni (UNRWA) kaudu Gaza sektori elanike humanitaarolukorra leevendamiseks. Ennetuse valdkonnast rahastati humanitaarinnovatsiooni algatusi. Samuti toetati loodukatastroofide tagajärgedega toimetulekut Bangladeshis, Indias, Nepalis, Sierra Leones ja Kariibimere saartel.

3. Peamised kitsaskohad

Tegurid, mis takistasid tulemuste saavutamist: piiratud võimalused töötajate motiveerimiseks ja tulemuslikuma töö saavutamiseks (lisatasud täiendavate tööülesannete ja nõutavast tulemuslikuma töö eest), ebapiisavad ressursid julgeolekupoliitiliste ja välismajandushuvide edendamiseks, digi- ja kübervõimekuse suurendamiseks, välisest tugevdamiseks ning Eesti ametnike lähetamiseks EL institutsioonidesse, NATOsse ja teistesse rahvusvahelistesse organisatsioonidesse.